

Florian Kuźnik

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Badań Strategicznych i Regionalnych
florian.kuznik@ue.katowice.pl

MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE A POLITYKA MIEJSKA

Streszczenie: W artykule podjęto próbę określenia statusu miejskich obszarów funkcjonalnych jako obszarów interwencji w polityce miejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnego poziomu interwencji. Na tle różnych sposobów definiowania obszarów funkcjonalnych oraz różnych rozwiązań dotyczących stopnia decentralizacji polityki rozwoju podjęto próbę określenia wariantowych modeli polityki miejskiej prowadzonej w regionach, która nie może się odnosić do pojedynczych miast. Miejskie obszary funkcjonalne wydają się być dobrym narzędziem strukturyzacji relacji między władzami miast i władzami regionu.

Słowa kluczowe: polityka miejska regionu, miejskie obszary funkcjonalne, obszary metropolitalne.

Wprowadzenie

Obszary funkcjonalne, głównie regiony funkcjonalne, a także funkcjonalne otoczenie miast są od lat przedmiotem zainteresowania geografii ekonomicznej oraz ekonomii miejskiej i regionalnej. Znaczenie tego typu przestrzeni rośnie, gdy przechodzimy do sfery polityki rozwoju i zarządzania systemami przestrzennymi. W artykule podjęto próbę określenia statusu miejskich obszarów funkcjonalnych w takim stosunkowo nowym segmencie polityki rozwoju, jakim jest polityka miejska. Polityka miejska, rozpatrywana tu jako krajowa polityka miejska oraz jako polityka miejska regionu, musi zdefiniować przedmiot i zakres przestrzenny swojej interwencji. Nie może, jak to się często w uproszczeniu przyjmuje, odnosić się do pojedynczych miast i do każdego z nich z osobna.

Musi mieć swoją własną metodykę strukturyzacji przestrzeni zurbanizowanych. Miejskie obszary funkcjonalne są dobrym narzędziem strukturyzacji przestrzeni zurbanizowanych. To narzędzie może być z powodzeniem wykorzystane w budowaniu koncepcji różnych polityk miejskich.

1. Istota polityki miejskiej

Polityka miejska jest formą interwencji publicznej w rozwój miejski podejmowanej z poziomu wyższego niż samorząd miejski czy związki komunalne będące wyrazem zorganizowanego współdziałania miast i ich bezpośredniego otoczenia wiejskiego. Poziomami interwencji, a tym samym poziomami prowadzenia polityki miejskiej są w tym przypadku poziom narodowy i poziom regionalny. Pierwotnym poziomem interwencji pozostaje nadal poziom lokalny, tzn. władzy miejskiej i różnych struktur samorządowych tworzących lokalny *governance*. Wysoka sprawność działania poziomu lokalnego powoduje lepsze dopasowanie i wykorzystanie interwencji zewnętrznej [*Places, Policy and Politics...*, 2006, s. 14-15, 27]. W polskich warunkach ustrojowych wyznaczających ramy prowadzenia polityki rozwoju polityka miejska może być rozpatrywana jako krajowa polityka miejska i jako polityka miejska samorządu województwa. Polityka miejska jest interwencją strategiczną, koncepcyjnie przygotowaną i stabilnie wkomponowaną w system zarządzania polityką rozwoju. Interwencja „z góry” jest uzasadniona złożonością i ponadlokalnym charakterem współczesnych procesów urbanizacji. Istotą polityki miejskiej jest rozwiązywanie tych zagadnień, których nie są w stanie rozwiązać pojedyncze miasta we własnym zakresie. Władze miast nie wykazują często skłonności do podejmowania pewnych wyzwań rozwojowych ze względu na:

- ograniczenia kompetencji formalnych – nie leży to w zakresie zadań własnych samorządu,
- brak środków finansowych – nie jest to priorytetem władz prowadzących politykę rozwoju w regionie, nie można aplikować o środki zewnętrzne,
- trudności diagnozy złożonych zjawisk i procesów składających się na współczesną urbanizację – nie istnieje klarowne stanowisko, np. środowisk naukowych, w sprawie oceny danego zjawiska, zdania na temat oceny są podzielone,
- unikanie trudnych sytuacji decyzyjnych i problemów do rozwiązania – podjęcie pewnych wyzwań mogłoby rodzić dodatkowe konflikty i stwarzać ryzyko polityczne.

Rozwój miejski we współczesnym świecie przybiera nowe, złożone formy przestrzenne, których wyrazem są wielomilionowe miasta światowe/globalne i obszary metropolitalne o znaczeniu ponadnarodowym, kontynentalnym czy globalnym¹. Tego typu duże centra i przestrzenie miejskie strukturalizują przestrzeń w skali globalnej, wywierają wpływ na pozostałe struktury miejskie i mogą łatwo doprowadzić do peryferyzacji miast, które nie znalazły się w sieciach powiązań i oddziaływań pozytywnych tych dużych, silnych struktur miejskich. W tym rozumieniu metropolizacja przestrzeni miejskiej dotyczy wszystkich miast, także tych, które nie są i nie będą w przyszłości metropoliami. Metropolizację i rozwój obszarów metropolitalnych można uznać za główny temat polityki miejskiej. Metropolizacja jest sama w sobie wyzwaniem dla miast i ich otoczenia. Obszary metropolitalne wymagają specyficznego planowania i polityki rozwoju [Beal, Fox, 2013, s. 209]. Na obszarach miejskich problemowych skala przekształceń strukturalnych, w tym negatywnych dostosowań strukturalnych także stwarza dodatkowe zapotrzebowanie na interwencję strategiczną z zewnątrz, która może przyjąć formę polityki miejskiej. W złożonych szybko zmieniających się przestrzeniach miejskich znaczenia nabiera pewna sieć powiązań nieformalnych aktorów zainteresowanych „miejską machiną wzrostu”, identyfikowana przez niektórych autorów jako „reżym miejski”. Można nawet dokonywać typologizacji takich „urban regimes” [Kim, Short, 2008, s. 58-60].

W polskich warunkach prowadzenia polityki rozwoju krajowa polityka miejska oraz polityka miejska samorządów województw wzajemnie się dopełniają. Można założyć, że siłą sprawczą interwencji w rozwój miejski jest poziom rządowy i jego polityka miejska. Poziom wojewódzki i politykę miejską regionu można traktować z jednej strony jako samodzielne działanie samorządu województwa, z drugiej zaś strony jako włączenie się tego poziomu samorządu w ogólnokrajowy mechanizm interwencji na rzecz wskazanych, uznanych za strategiczne, obszarów miejskich. Polska polityka miejska znajduje się w fazie początkowej. Nie ma jeszcze wypracowanego modelu prowadzenia takiej polityki. Nie jest nawet pewne, czy ona w ogóle przetrwa. Czynnikiem wymuszającym politykę miejską był impuls europejski powstały na podstawie miejskiego wymiaru europejskiej polityki spójności. Europejski wymiar miejski oraz instrumenty finansowe typu ZIT nie muszą jeszcze prowadzić do wypracowania w Polsce formuły polityki miejskiej. Kwestie rozwoju miejskiego i interwencję w ten rozwój można z powodzeniem włożyć w tradycyjnie rozumianą politykę regionalną. Do wykształcenia się w polskich warunkach jakiegoś stabilnego modelu prowadzenia polityki miejskiej potrzeba w pierwszej kolejności woli politycznej władz

¹ Tego typu struktury miejskie same w sobie są regionami miejskimi. Por. Scott [2013, s. 44, 45].

rządowych. Drugim istotnym czynnikiem mogłaby być presja środowisk samorządowych. W pierwszej kolejności dotyczy to samorządów wielkich miast i aglomeracji miejskich. Czynnikiem wzmacniającym jest w tym przypadku samorząd województwa w takim zakresie, w jakim potrafiłby pokazać sens prowadzenia polityki miejskiej regionu.

Warto zwrócić w tym względzie uwagę na odrębność tematyczną regionalnego wymiaru rozwoju miejskiego i regionalnego poziomu polityczno-decyzyjnego dla rozstrzygania problemów rozwojowych obszarów miejskich. Region, w rozumieniu regionu ekonomicznego, jest od dawna postrzegany w geografii ekonomicznej i ekonomii regionalnej jako odrębny system przestrzenno-gospodarczy. Wiele procesów rozwoju współczesnych gospodarek, w tym wiele procesów restrukturyzacyjnych i innowacyjnych rozgrywa się zarówno w przestrzeniach lokalnych, regionalnych, jak też narodowych i międzynarodowych. Nadal znaczenie ma lokalność i dystans, także geograficzny, mimo ogłaszanej czasami „śmierci dystansu”. Jeżeli miasta i aglomeracje miejskie są traktowane jako centra innowacji, to region staje się im najbliższy, jest ich otoczeniem i wsparciem [Miles, Gee, 2013, s. 230-231; Capello, 2013, s. 136, 137]. Jakość sieci osadniczej regionu staje się jednym z podstawowych wyznaczników – atutów lub barier – dynamiki rozwojowej. W przypadku regionów silnie zurbanizowanych lub wręcz regionów miejskich kształtowanie (się) struktur miejskich w wymiarze regionalnym jest wstępem do analizy pozostałych procesów rozwojowych. Znaczenie przestrzeni i struktur miejskich regionu podlega pewnego rodzaju dowartościowaniu, jeżeli dołoży się do tego wymiar społeczny rozwoju regionalnego. Struktury osiedleńcze miast, poza strukturami przestrzeni biurowych dużych korporacji, przemysłowych, handlowych, edukacyjnych itp., układają się regionalnie, a nie lokalnie. W przestrzeni miejskiej regionu tworzą się nowe relacje praca – mieszkanie – wypoczynek, nowe ciągi dojazdów do pracy, nauki, kultury. Zmianie ulega waloryzacja przestrzeni miejskich, jakiej dokonują gospodarstwa domowe i wspólnoty lokalne, powstają nowe układy więzi społecznych, tworzą się nowe terytoria życia. Najlepszymi przykładami tych nowych tendencji, i to przykładami ocenianymi na ogół negatywnie, są: urbanizacja rozlana i segregacja w przestrzeniach miejskich oraz dezorganizacja przestrzeni publicznych.

Miasta są systemami otwartymi. Oznacza to, że w przestrzeni miasta lokalizują się różne aktywności funkcjonujące niezależnie od władz miasta. Miasto nie sprawuje nad nimi kontroli, czasami, w przypadku różnych procesów likwidacyjnych, nie jest w stanie sprzeciwić się niekorzystnym z punktu widzenia przyszłości miasta zmianom w zagospodarowaniu przestrzennym. Miasto może też pozostawiać na uboczu swojej polityki problemy i wyzwania rozwojowe szczegól-

nie trudne, takie, do których nie ma ani uprawnień i instrumentów decyzyjnych, ani wystarczających zasobów do użycia celem wywołania oczekiwanych zmian. Jest to szczególnie widoczne w regionach przemysłowych, gdzie skala zjawisk negatywnych wywołuje dodatkowe odruchy bezradności władz miasta pozostającego bez wsparcia zewnętrznego. W takich sytuacjach występuje szczególna potrzeba interwencji z poziomów polityczno-decyzyjnych wyższych niż miejski.

Poziomem rozstrzygnięć politycznych, w rozumieniu polityki rozwoju, najbliższym miastu jest poziom regionalny. Polityka rozwoju regionu, niekoniecznie polityka miejska regionu w ścisłym tego słowa znaczeniu, zawsze pozostaje w ścisłym związku z polityką rozwoju lokalnego prowadzoną przez poszczególne miasta. Polityka może się narodzić w warunkach konsensusu wewnątrz regionu i powinna w pełni respektować zasadę pomocniczości. Innymi słowy, polityka miejska regionu powinna wykazać swoją przydatność miastom, swoją użyteczność w rozwiązywaniu tych problemów miejskich, których nie są w stanie rozwiązać same miasta, nawet współdziałając ze sobą. Tu warto przy okazji zwrócić uwagę na niebezpieczeństwo przeceniania oddolnych inicjatyw współdziałania partnerskiego gmin (miast). Gminy pozostawione same w warunkach pewnego „ryнку współdziałania” zaczynają taki „rynek” rozumieć dosłownie i zachowywać się racjonalnie, tzn. że zaczynają bardziej konkurować między sobą niż współdziałać, szczególnie wtedy, gdy w warunkach konkursowych są do wzięcia dodatkowe środki finansowe.

2. Miejskie obszary funkcjonalne jako przestrzenie interwencji polityki miejskiej

Polityka miejska odnosi się do złożonych struktur miejskich, które powstają wokół miasta lub w ramach zespołów miejskich różnej rangi. Polityka miejska może dotyczyć pojedynczych miast, szczególnie miast dużych, wysokiej rangi. Ale nawet w przypadku takich miast jej zainteresowanie jest zwrócone na miasto i jego bezpośrednie otoczenie. Mimo woli pojawiają się syndromy obszaru funkcjonalnego – strefa podmiejska, procesy suburbanizacji, oddziaływania na otoczenie bezpośrednio przyległe do miasta rdzeniowego itp. Można przyjąć, że obiektem zainteresowania polityki miejskiej, zarówno krajowej, jak i regionalnej, jest funkcjonalny obszar miejski. Takie pojęcia, jak obszar funkcjonalny miasta czy miejski obszar funkcjonalny, są starymi klasycznymi pojęciami ekonomii miejskiej i regionalnej. Tak rozumiane obszary funkcjonalne można wyróżnić ze względu na różne kryteria delimitacyjne. Mieszczą się one czasami

w ogólnym koncepcie regionów funkcjonalnych [*Les regions fonctionelles...*, 2002, s. 11-18]. W przypadku obszarów funkcjonalnych jako przestrzeni zainteresowania polityki miejskiej rzecz nie tkwi w definicji i delimitacji takich obszarów, ale raczej w doborze obszarów, względem których można i trzeba prowadzić interwencję na rzecz rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

Miejski obszar funkcjonalny polityki miejskiej to nie tylko obszar silnych, dośrodkowych powiązań między tworzącymi go jednostkami osadniczymi, ale przede wszystkim obszar:

- identyfikacji wyzwań rozwojowych rangi ponadlokalnej, wspólnych dla wielu jednostek osadniczych tworzących obszar funkcjonalny,
- dużego potencjału współdziałania wyrażającego się procesami samoorganizacji oraz instytucjami znamionującymi kooperacyjny *governance*.

Pierwsze kryterium identyfikacji miejskich obszarów funkcjonalnych jako przestrzeni interwencji mówi nie tyle o „wspólnocie losu” danego zespołu miejskiego, czyli o wspólnych problemach rozwojowych, które można podjąć, ile o wyzwaniach, a w dalszej kolejności o priorytetach strategicznych, na których warto się skupić, aby osiągnąć coś więcej niż to, co mogą osiągnąć władze poszczególnych miast, działając w pojedynkę. Wyzwania mogą być związane z różnego rodzaju zapóźnieniami jako swoisty efekt ścieżek rozwojowych w przeszłości. Mogą też być wyzwaniami przyszłości, wyzwaniami technologicznymi nowej gospodarki. Przykładem może być nowa energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii. Nową infrastrukturę tej energetyki trzeba budować wielkim, wspólnym wysiłkiem w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym [Keirstead, 2013, s. 251-254]. Drugie kryterium mówi o potencjale współdziałania, który można identyfikować na poziomie nie deklaracji o potrzebie współpracy, ale na poziomie rzeczywiście istniejących instytucji współdziałania oraz inicjowanych z sukcesem wspólnych projektów rozwojowych. Już w przeszłości inicjowane wspólne przedsięwzięcia o wartości dodanej identyfikowanej w ramach zespołu miejskiego ponad pojedynczymi jednostkami osadniczymi najlepiej pokazują, że dla takiego zespołu warto generować rozwiązania strategiczne i przeznaczać środki rozwojowe polityki miejskiej. Trwałość potencjału współdziałania warto opisywać i mierzyć w konwencji terytorialnego *governance*.

Polityka miejska jest zmuszona do poruszania się w ramach zróżnicowanego spektrum obszarów funkcjonalnych. Krajowa polityka miejska ma prawo operować innym zestawem miejskich obszarów funkcjonalnych i inaczej ten zestaw waloryzować niż polityka miejska regionu. W orbicie zainteresowania polityki miejskiej znajdują się następujące typy miejskich obszarów funkcjonalnych:

- obszar funkcjonalny miasta rozumiany jako miasto i jego strefa podmiejska, w której przebiegają procesy suburbanizacji oraz integracji i/lub dezintegracji w zbiorze zespołu jednostek osadniczych, w tym o profilu miejsko-wiejskim i wiejskim,
- aglomeracja miejska jako duży zespół miejski składający się z wielu różnej rangi miast i zorganizowany przestrzennie wokół miasta rangi regionalnej lub ponadregionalnej,
- aglomeracja policentryczna/konurbacja jako zespół miejski, w którym wielość miast o zbliżonej wielkości i randze wytwarza dodatkowe, w porównaniu z klasyczną aglomeracją, wyzwania rozwojowe i warunki współdziałania,
- obszar metropolitalny jako zespół miejski wyższej rangi funkcjonalnej, dający się uplasować w przestrzeni narodowej i międzynarodowej jako ważny element krajowej sieci osadniczej,
- obszar funkcjonalny miejsko-wiejski, gdzie duża gęstość zaludnienia i bogata sieć osadnicza małych i średnich miast oraz wiejskich jednostek osadniczych pozwala wyróżnić zespoły miejsko-wiejskie ważne dla identyfikacji i rozumienia procesów urbanizacji, w tym urbanizacji wsi.

Uzupełnieniem powyższych podziałów mogą być typologie czy klasyfikacje miejsc ze względu na wyróżnione cechy charakterystyczne danych obszarów miejskich czy regionów miejskich. Taką dystynktywną cechą mogą być przepływy generowane przez miasta [Hall, Hesse, 2013, s. 254-258]. Polityka miejska jest przeznaczona dla różnych obszarów funkcjonalnych. W polityce tej ważne jest podkreślenie konieczności operowania miejskimi obszarami funkcjonalnymi. Każda odrębna koncepcja polityki miejskiej musi ustalić własną listę i hierarchię obszarów funkcjonalnych. To, czy dla danej, konkretnej koncepcji polityki miejskiej ważne będą obszary metropolitalne czy zespoły małych miast w otoczeniu wiejskim, zależy już od założeń polityczno-strategicznych przyjętych w danej polityce miejskiej.

3. Modele polityki miejskiej

Polityka miejska w Polsce znajduje się na etapie budowania jej podstaw koncepcyjnych i polityczno-decyzyjnych. Pozostaje jeszcze ciągle niedookreślona. Niejasne do końca pozostaje jej umiejscowienie w strukturze wielu polityk rozwoju [Pietrzyk, 2011]. Nie do końca też został określony jej zakres przedmiotowy. Wiadomo, kto miałby prowadzić taką politykę: rząd ze swoją krajową polityką miejską i samorząd województwa z regionalną polityką miejską. Otwartą kwestią pozostaje to, czy innego typu struktury samorządowe mogą lub mogłyby

stać się czynnikiem polityczno-decyzyjnym interweniującym, w sposób koncepcyjnie przygotowany, w rozwój miejski. Chodzi tu o struktury samorządowe wyrosłe ze współdziałania jednostek samorządu terytorialnego lub utworzone ponad obecnie funkcjonującymi powiatami. Innymi słowy pozostaje pytanie, czy politykę miejską można prowadzić w ramach związków komunalnych, wspartych przykładowo odrębnymi „miejskimi” kontraktami z rządem. W polskich debatach publicznych nadal obecna jest kwestia samorządu aglomeracyjnego/metropolitalnego. W przypadku pojawienia się w tej kwestii odrębnych uregulowań prawnych, np. dotyczących powiatu metropolitalnego, mielibyśmy do czynienia z nową jednostką samorządu terytorialnego sytuującą się na poziomie przestrzennym wyższym niż dotychczasowe powiaty ziemskie i miejskie. Uprawnienia i zadania powiatu metropolitalnego będą tak czy inaczej koncentrować się wokół zagadnień rozwojowych w przestrzeniach międzymiejskich oraz urządzeń i usług wspólnych dla całych zespołów miejskich.

Polityka miejska zaczyna się stopniowo wyodrębniać z polityki regionalnej w ramach polityki spójności. Europejska polityka spójności wraz ze swoim wymiarem miejskim zwróciła uwagę na wiele nowych problemów współczesnego rozwoju miejskiego, wskazując przy tym na formę ich rozwiązywania – przy udziale miast, a nie ponad nimi. To automatycznie zmusza miasta do współdziałania i występowania razem. Odpowiedzią władz państwa i/lub regionu jest polityka miejska adresowana do odpowiednich miejskich obszarów funkcjonalnych. Środowiska profesjonalne zajmujące się rozwojem i zagospodarowaniem przestrzeni zurbanizowanych są w stanie podać wiele argumentów przemawiających za dobrze zorganizowaną i koncepcyjnie przygotowaną interwencją w rozwój miejski rozumianą jako pomoc władzom miast w rozwiązywaniu zagadnień przekraczających granice miast i różne inne podziały administracyjne.

Kompleksowy zarys programu polityki miejskiej państwa przedstawił już w 2009 roku zespół pod kierunkiem T. Markowskiego [*Polityka miejska państwa...*, 2009]. Określono w nim podstawowe obszary polityki miejskiej państwa. W opracowaniu tego zespołu warte podkreślenia jest również dopominanie się o doktrynalną wykładnię polityki miejskiej rządu. Doktryna polityki miejskiej państwa powinna być wyraziście osadzona w nurcie myślenia o przyszłości miast europejskich i oparta na takich dokumentach, jak m.in. Karta Lipska czy Agenda Terytorialna Unii Europejskiej [*Guide sur la dimension urbaine...*, 2010]. W tych dokumentach występuje wyraźne odwołanie się do dorobku kultury i cywilizacji miejskiej Europy jako fundamentu budowy wizji przyszłości miast europejskich. Taka wykładnia doktrynalna pokazująca aksjologiczne nastawienie państwa do swoich obszarów miejskich byłaby wysoce użyteczna w procesie tworzenia koncepcji regionalnych polityk miejskich.

Wsparciem dla uruchomienia polityki miejskiej państwa oraz polityki miejskiej w regionach są również takie dokumenty programowe rządu, jak: krajowa strategia rozwoju regionalnego i koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju. Krajowa strategia rozwoju regionalnego w aglomeracjach i obszarach metropolitalnych widzi podstawowe terytoria/bieguny rozwoju nowej gospodarki [*Krajowa Strategia Rozwoju Lokalnego...*, 2010]. Widzi też obszary miejskie wymagające wsparcia w rozumieniu spójności społecznej i ekonomicznej. Koncepcja polaryzacyjno-dyfuzyjna wyraźna w początkowym projekcie krajowej strategii, a złagodzona w redakcji finalnej wersji krajowej strategii rozwoju regionalnego sugeruje, że interwencja w rozwój miejski powinna być prowadzona na różnych poziomach polityczno-decyzyjnych i koordynowana w skali kraju. Polityka miejska rządu powinna się spotkać z polityką miejską regionów, a przynajmniej polityką dużych regionów miejskich.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju opiera się wprost na systemie obszarów funkcjonalnych, które warto wyróżnić i delimitować w przestrzeni narodowej [*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju...*, 2011]. Obszary funkcjonalne są tu traktowane jako wyróżnione terytoria polityki przestrzennej państwa. W zestawie różnych obszarów funkcjonalnych miejskie obszary funkcjonalne, w tym obszary metropolitalne, stanowią rdzeń myślenia o interwencji w zagospodarowanie przestrzenne kraju. Systematyka miejskich obszarów funkcjonalnych zaproponowana w „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju” stanowi bardzo dobrą podstawę do formułowania obiektów przestrzennych i przedmiotu polityki miejskiej, zarówno krajowej, jak i poszczególnych województw. Plany przestrzennego zagospodarowania województw, które aktualnie, u progu nowej europejskiej perspektywy programowania i finansowania rozwoju, wymagają gruntownej aktualizacji, powinny być kojarzone z polityką miejską i stawać się narzędziem realizacji takiej polityki w regionach.

Polityka miejska może być prowadzona na dwa sposoby: albo jako integralna część polityki regionalnej, albo odrębnie, jako samoistny typ polityki rozwoju i/lub zagospodarowania przestrzennego. Polityka miejska ma, z jednej strony, silny charakter integracyjny – jest w stanie integrować różne wymiary rozwoju miejskiego i zagospodarowania przestrzennego. Z drugiej strony jej wyodrębnienie zaczyna dzielić przestrzeń na miejską i niemiejską. Polityka miejska w Polsce weszła na ścieżkę usamodzielniania się. Z tego względu warto zwrócić uwagę na różne modele jej prowadzenia, a także w dalszej kolejności na różne typy tej polityki. Jako podstawowe modele prowadzenia polityki miejskiej można wyróżnić:

- Model scentralizowany oparty na redystrybucji środków finansowania rozwoju. W tym przypadku polityka miejska państwa ma własne środki finansowe i instrumenty umożliwiające ich wykorzystanie. Posiada także własne, obok koncepcji strategicznych, metody programowania operacyjnego.
- Model zdecentralizowany oparty na układzie regionów prowadzących samodzielnie własne polityki miejskie. Takie rozwiązanie musiałoby zakładać istnienie własnych zasobów rozwoju miejskiego regionów i odrębnych miejskich programów operacyjnych w regionach. Model zdecentralizowany musiałby także uwzględniać nowe rozwiązania prawnoustrojowe dotyczące samorządu województw lub samorządu wyróżnionych miejskich obszarów funkcjonalnych.
- Model dialogowy/wspólnotowy oparty konsultacjach i kontraktach z regionami oraz wyróżnionymi koalicjami miast w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych. Istotą tego modelu są kontrakty odpowiadające inicjatywom miast zdolnych się zorganizować do wspólnego i wspólnotowego działania na rzecz rozwoju i zagospodarowania przestrzennego wyróżnionych terytoriów miejskich.
- Model polityki magii deklaracji oczekiwanych efektów i korzyści. Jest to model polityki pozornej, rozpoczynającej myślenie strategiczne o zasadności interwencji w rozwój miejski, ale nie kończącej się systemem wdrożeń i budową systemu zarządzania polityką miejską odnoszącą się do miejskich obszarów funkcjonalnych.
- Model polityki oparty na rozbudowanych strukturach urbanistycznego *governance*, w efekcie którego uzyskuje się lepsze jakościowo systemy zarządzania funkcjonalnymi obszarami miejskimi. Te zaś są w stanie uruchomić polityki rozwoju swoich obszarów miejskich i wejść w dialog jako partnerzy władz regionu.

Warto zwrócić uwagę na dwa ostatnie z wymienionych modeli prowadzenia polityki miejskiej. Model, zwany modelem polityki pozornej, nie ma tu charakteru pejoratywnego. Tego typu podejście jest znane w teorii polityki publicznej i nie można odmówić mu sensowności [Baslé, 2010, s. 25-27]. Często bowiem dzieje się tak, że władza publiczna, przeważnie rządowa, deklaruje zamiar określonych działań i tym samym już wywołuje pozytywną reakcję, a także oczekiwaną aktywność różnych środowisk. Sama deklaracja działań i korzyści, które mogą przynieść, ułatwia prowadzenie debaty publicznej i krystalizowania się koncepcji strategicznych. Ostatni model, oparty na nowym *governance* integrującym obszary miejskie i zmieniającym zarządzanie miastami, prowadzi do czegoś co, używając terminologii angielskiej, jest położeniem akcentu na budowaniu „politics” jako struktur zdolnych prowadzić politykę, zaś „policy” pozostaje

sferą wynikową, do późniejszych rozstrzygnięć. Struktury zdolne prowadzić politykę to również sieci współpracy i powiązania międzyorganizacyjne, tak ważne w złożonych strukturach podmiotowych dużych obszarów miejskich [Eppel i in., 2014, s. 54-61]. Polska polityka miejska znajduje się na styku modelu scentralizowanego i polityki deklaracji oczekiwanych efektów i korzyści.

4. Krajowa polityka miejska

Krajowa polityka miejska powstała jako odpowiedź rządu na założenia programowe i rozporządzenia unijne dotyczące wykorzystania funduszy europejskich w perspektywie programowania i finansowania europejskiego na lata 2014-2020. Samo wykorzystanie takich dodatkowych instrumentów wsparcia miast, jak zintegrowane inwestycje terytorialne, nie stwarzało jeszcze konieczności budowania nowego segmentu polityki rozwoju prowadzonej przez rząd. Dobrze się stało, że ówczesne kierownictwo Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zdecydowało się na programowe przygotowanie krajowej interwencji w rozwój miejski. W projekcie „Założeń krajowej polityki miejskiej” z lipca 2012 polityka miejska państwa została zdefiniowana jako terytorialnie ukierunkowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych [Założenia krajowej polityki miejskiej, 2012, s. 4]. Punkt ciężkości został postawiony na funkcjonalne obszary miast, a tym samym na wspólne działania miast, które taki obszar tworzą i zorganizowały się do wspólnego działania. Założenia krajowej polityki miejskiej definiują na wstępie zasady jej prowadzenia, w tym m.in. zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego, co umożliwi indywidualne rozpatrywanie kwestii rozwojowych w różnych typach funkcjonalnych obszarów miejskich. W połączeniu z lansowaną od lat przez Unię Europejską zasadą wielopoziomowego zarządzania umożliwi to także współdziałanie partnerskie rządu z regionami i zespołami miejskimi tworzącymi funkcjonalny obszar miejski oraz samorządu województwa ze swoimi miastami. W dalszej kolejności dokument programowy MRR określa wyzwania dla Polski wynikające ze sfery rozwoju miast i procesów urbanizacji, cel strategiczny polityki miejskiej i cele szczegółowe do roku 2020 oraz bardzo skrótowo instrumenty tej polityki. Wyzwania rozwojowe i cele krajowej polityki miejskiej tworzą merytorycznie integralną całość. Przypominają nam wszystkim, że miasta, w tym wielkie miasta mające wymiar metropolitalny, są podstawą rozwoju nowej gospodarki i nowoczesności państwa. To one będą kreować wzrost gospodarczy i trwałe miejsca pracy, one też zapewnią powiązania Polski w przestrzeniach globalnych

i sieciach zglobalizowanej gospodarki światowej. Miasta i duże zespoły miejskie przesądzą o konkurencyjności polskiej gospodarki.

Instrumentarium polityki miejskiej, krajowej, a także regionalnej zostało zaprezentowane w innym dokumencie programowym MRR [*Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego...*, 2013]. W „Zasadach uwzględniania wymiaru miejskiego w polityce spójności UE” przewiduje się wiele instrumentów. Podstawowe znaczenie w perspektywie programowania polityki spójności na lata 2014-2020 będą z pewnością mieć zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) oraz instrumenty zwrotne: kredyty, pożyczki, inicjatywy typu inicjatywa JESSICA. Do tego dochodzą jeszcze środki finansowe budżetu państwa i budżetów jednostek samorządowych oraz środki finansowe funduszy celowych, takie jak np. Narodowy czy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Podstawowe znaczenie dla uruchomienia polityki miejskiej w Polsce będą miały zintegrowane inwestycje terytorialne. Im też dokument MRR „Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego...” poświęca najwięcej uwagi. W instrumencie tym najważniejsze wydaje się być współdziałanie miast/gmin obszaru funkcjonalnego przekraczające bariery granic administracyjnych. W ramach ZIT-ów pojawi się, już formułowany przez MRR, cały proces programowania rozwoju funkcjonalnego obszaru miejskiego. Konieczne też będzie przygotowanie systemu zarządzania ZIT-ami, w tym zorganizowanie wielu funkcji zarządczych obejmujących zespół miejski jako obszar funkcjonalny. Trzeba mieć nadzieję, że praktyka zarządzania ZIT-ami podniesie na wyższy poziom polskie dyskusje i debaty na temat zarządzania aglomeracjami, w tym na temat ewentualnego ustawodawstwa dotyczącego struktur samorządowych w aglomeracjach miejskich.

W marcu 2014 roku Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przygotowało rozwinięty program krajowej polityki miejskiej w dokumencie „Krajowa Polityka Miejska – projekt, wersja 1” [*Krajowa Polityka Miejska*, 2014, s. 23]. Dokument ten zawiera wszystkie podstawowe składniki programu strategicznego. To, co wymaga dodatkowego skomentowania, to rozdział zatytułowany „Wątki tematyczne Krajowej Polityki Miejskiej” oraz rozdział poświęcony wdrażaniu tej polityki. Wątki tematyczne wyczerpują układ dziedzinowy/przedmiotowy polityki miejskiej poziomu krajowego. Projekt rządowy charakteryzuje 10 wątków tematycznych – dziedzin krajowej polityki miejskiej, które zostały zwieńczone kryterium jakości życia. Jakość życia pojawia się tu jako synteza wątków tematycznych czy nawet jako superwątek. Autorzy dokumentu, chyba nie bardzo wiedząc, jak poradzić sobie z uplasowaniem „jakości życia” w polityce miejskiej, piszą: „Złożoność i różnorodność kwestii składających się na jakość życia w miastach powoduje, że trudno to zagadnienie traktować jako jeden z wielu

wątków polityki miejskiej. Jest on niejako sumą wszystkich tematów i jako przyczyna, i jako cel działania” [*Krajowa Polityka Miejska*, 2014, s. 23].

Na układ 10 wątków tematycznych krajowej polityki miejskiej ujętych w projekcie z marca 2014 składają się [*Krajowa Polityka Miejska*, 2014, s. 7]:

- kształtowanie przestrzeni,
- partycypacja społeczna,
- transport i mobilność miejska,
- niskoemisyjność i efektywność energetyczna,
- rewitalizacja,
- polityka inwestycyjna,
- rozwój gospodarczy,
- ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu,
- wyzwania demograficzne,
- zarządzanie obszarami miejskimi.

Każdy z tak zapisanych wątków tematycznych jest dalej w tym dokumencie rządowym, w poszczególnych rozdziałach dotyczących danego wątku, dookreślony poprzez:

- centra wiedzy, czyli rodzaj i sposób gromadzenia informacji o zagadnieniach związanych z danym wątkiem tematycznym,
- zmiany przepisów, czyli propozycje zmian prawa dotyczącego danego zagadnienia,
- działania, czyli formy kluczowych działań rządowych w danej dziedzinie.

Wątki tematyczne ujęte w projekcie krajowej polityki miejskiej trzeba odczytać jako słabo ustrukturyzowane i z pewnością niepoddane żadnej priorytetyzacji². Jest ich nadmiar i nie stanowią jednolicie ujętej tematyki krajowej polityki miejskiej. Pod mało zobowiązującą nazwą wątków tematycznych ujęto wszystko, co mogłoby zainteresować gminy i ewentualnie inne jednostki samorządu terytorialnego. Projekt krajowej polityki miejskiej z marca 2014 można odczytać jedynie jako materiał do konsultacji społecznych. Tylko w ten sposób można nie przywiązywać wagi do nadmiaru treści i słabego uporządkowania jej struktury.

W rozdziale 6 pt. System wdrażania Krajowej Polityki Miejskiej, zaledwie na kilku stronach (od s. 131) „zadekretowano” niesamodzielność krajowej polityki miejskiej. Będzie ona bowiem wpisana w system kontraktów terytorialnych, jakie rząd zaczął już wtedy zawierać z samorządami województw. Punkt ciężkości we wdrażaniu krajowej polityki miejskiej został postawiony na samorząd lokal-

² Ten sam układ wątków tematycznych pojawił się w drugiej wersji projektu Krajowej Polityki Miejskiej. Por. *Krajowa Polityka Miejska* [2015].

ny, nie wojewódzki, a dokładniej rzecz ujmując, na gminy. Polityka ta jest adresowana do wszystkich gmin. Zmarginalizowane zostało znaczenie miejskich obszarów funkcjonalnych. Dokument nie wspomina o polityce miejskiej regionów, jest nastawiony na dialog rządu z gminami. Po konsultacjach społecznych tego projektu krajowej polityki miejskiej rząd będzie musiał od nowa przemyśleć rzeczywistą koncepcję krajowej polityki miejskiej wpisanej logicznie w system rządowych polityk rozwoju. W przeciwnym razie polityka miejska zostanie „zamrożona” do roku 2020.

5. Status polityki miejskiej regionu

Politykę miejską regionu można traktować jako logiczne domknięcie systemu polityki miejskiej w państwie. Region, a dokładniej rzecz ujmując – samorząd województwa jest naturalnym partnerem rządu w definiowaniu koncepcji interwencji w rozwój miejski w układzie wyznaczonych obszarów funkcjonalnych. Dialog rządu z gminami może być pożyteczny na wiele sposobów, nigdy jednak nie zaowocuje koncepcją krajowej polityki miejskiej jako odrębnej tematycznie i metodologicznie polityki rozwoju. O ile krajowa polityka miejska, po dobrym starcie w 2012 roku, zaczyna grzęznąć w „polityce absorpcji środków europejskich”, o tyle polityka miejska w polskich regionach wojewódzkich tak naprawdę w ogóle nie wystartowała. W kilku województwach, w tym m.in. w Małopolsce, na Pomorzu i w województwie śląskim przygotowano ramy koncepcyjne prowadzenia takiej polityki. W tym względzie na użytek własnej polityki miejskiej zostały wyznaczone obszary funkcjonalne, przeprowadzono wiele studiów diagnostycznych lub adaptowano na potrzeby polityki miejskiej wyniki wcześniejszych realizowanych projektów badawczych. Rozpoczęto także opracowywanie własnych koncepcji strategicznych prowadzenia polityki miejskiej w regionie. Dialog rządu z regionami mógł doprowadzić do wyłonienia się nowego, ciekawego segmentu polityki rozwoju regionu. Tak się jednak dotychczas nie stało.

Na tle powyższych spostrzeżeń rodzi się pytanie o status i pozycję polityki miejskiej w regionie. Sens prowadzenia takiej polityki wydaje się być oczywistością, można go uzasadniać istnieniem problemów i wyzwań rozwoju miejskiego przekraczających skalę pojedynczego miasta. Samo uznanie sensu istnienia polityki miejskiej w regionie nie rozstrzyga jeszcze o konieczności jej prowadzenia. Wyżej wymienione problemy i wyzwania miejskie można rozwiązywać w ramach innych, już prowadzonych polityk, np. w ramach polityki przestrzen-

nej regionu. Polityka miejska ma szansę zainstalować się na stałe w polskich regionach wojewódzkich na dwa sposoby:

- albo zostanie „od góry” wpisana w system polityki miejskiej w państwie,
- albo dalsza decentralizacja państwa, w tym finansów publicznych, wzmocni samorząd województwa i uczyni go realnym podmiotem własnej polityki rozwoju w regionie, a nie tylko administratorem nie swoich środków i nie swoich programów rozwojowych.

Polityka miejska regionu, obok sprzyjających jej uwarunkowań polityczno-decyzyjnych, musi mieć swoje własne oprzyrządowanie merytoryczne i metodologiczne. Dojrzałość koncepcyjna i metodologiczna może być dodatkowym, istotnym czynnikiem jej rozwoju w regionach.

Polityka miejska regionu może przyjmować różne orientacje strategiczne. Tu warty podkreślenia jest sam fakt wyboru orientacji strategicznej, który to wybór ma charakter doktrynalny. Nie jest to wybór jednorazowy. Jest to raczej proces wyboru społecznego. Oznacza wypracowanie powszechnie akceptowanej w regionie doktryny rozwoju i budowanie w zgodności z tą doktryną systemu zarządzania regionem, który będzie w przyszłości zarządzał także polityką miejską regionu. Można przyjąć, że w polskich warunkach, biorąc pod uwagę orientacje regionalnych programów operacyjnych przygotowywanych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, głównymi orientacjami polityki miejskiej regionu są:

- orientacja infrastrukturalna,
- orientacja metropolizacyjna,
- orientacja rewitalizacyjna.

Orientacja infrastrukturalna oznacza potraktowanie rozbudowy infrastruktury w regionie jako podstawowego narzędzia uruchamiania mechanizmu nowego rozwoju regionu. Nowa infrastruktura ma podnieść atrakcyjność regionu, przyciągnąć inwestorów zewnętrznych, zahamować odpływ ludności z miast, w gospodarce których nastąpiła trwała redukcja zatrudnienia. Nowa infrastruktura ma również umożliwić rozwój sektora usług, zarówno publicznych, jak i rynkowych. W orientacji infrastrukturalnej zakłada się *implicite*, że wystarczy przebudować region infrastrukturalnie, aby zapewnić mu dobre warunki rozwoju.

Orientacja metropolizacyjna polityki miejskiej jest możliwa do zastosowania w pierwszej kolejności w regionach, w których obok przemysłu funkcjonują dobrze rozwinięte usługi wyższego rzędu. Tak jest w Polsce w wielu regionach zurbanizowanych, gdzie duże aglomeracje miejskie od lat nie były już tylko aglomeracjami przemysłowymi. Orientacja metropolitalna oznacza zamiar polityczny wspierania procesu metropolizacji regionu i jego głównych ośrodków

miejskich. Oznacza w dalszej kolejności koncentrowanie się na problemach i wyzwaniach rozwojowych dużych miast.

W orientacji rewitalizacyjnej motorem rozwoju miejskiego ma być wieloaspektowa odnowa miast, zarówno przestrzeni śródmiejskich, jak i terenów poprzemysłowych, których nadmiar i zły stan pociąga za sobą najczęściej degradację przyległej do nich tkanki miejskiej, często o dużych wartościach zabytkowych. Akcent w rozwiązaniach strategicznych jest tu wyraźnie przesunięty na uporządkowanie przestrzeni miejskich i „posprzątanie” po zlikwidowanym przemyśle. Rewitalizacja jako wyznacznik myśli strategicznej w polityce miejskiej regionu może się pojawić w dużych zespołach miejskich, szczególnie o charakterze policentrycznym. Tam bowiem skala przestrzenna wyzwań rewitalizacyjnych przekracza granice miast i zmusza ich władze do współdziałania, które warto wesprzeć programowo z pozycji decyzyjnej regionu.

Wymienione powyżej orientacje strategiczne polityki miejskiej regionu są orientacjami potencjalnymi, które nie wykluczają się nawzajem. Ukazują strategiczną myśl przewodnią prowadzonej polityki. W konkretnych przypadkach regionów orientacje strategiczne mogą być wypadkową orientacji powyżej zarysowanych. W sytuacji województwa śląskiego jako regionu miejskiego orientacje strategiczne jego polityki miejskiej zostały osadzone na dwóch procesach:

- urbanizacji regionu, rozumianej jako połączenie reurbanizacji i metropolizacji,
- rozwoju regionu, na który to rozwój składa się z jednej strony ponowne wejście na ścieżkę rozwoju tradycyjnych branż województwa oraz z drugiej strony rozwój inteligentny oparty na wiedzy i kreatywności obecnej w regionie.

Nałożenie na tak rozumiane procesy potencjałów regionu, tj. jego:

- potencjału innowacyjnego sektora przedsiębiorstw oraz sektora badań naukowych i sfery aktywności kulturalnej,
- potencjału rezydencjalnego tkwiącego w bogatej tkance miejskiej czterech aglomeracji regionu,

pozwoлиło szczegółowiej sformułować orientacje polityki miejskiej regionu [Kuźnik i in., 2015, s. 158-163]. Z jednej strony są one osadzone w różnorodności dotychczasowej tkanki gospodarczej i bogactwie dziedzictwa kultury przemysłowej i miejskiej regionu. Z drugiej zaś strony bazują na nowym potencjale twardej i miękkiej infrastruktury, wykreowanej w ostatnim dwudziestolecu.

Podsumowanie

Polski system polityki miejskiej jest dopiero w trakcie tworzenia się. Dobrze się stało, że kontynuowane są wysiłki na rzecz uruchomienia krajowej polityki miejskiej. Można oczekiwać, że w ślad za tym pójdą działania w regionach na rzecz budowania podstaw koncepcyjno-programowych regionalnej polityki miejskiej. Działania te wymagają zaangażowania samorządów województw i samorządów miast, którym ta polityka ma pomóc w rozwiązywaniu ich trudnych, złożonych kwestii rozwojowych. To właśnie samorzady lokalne i samorzady województw muszą stworzyć swój własny układ miejskich obszarów funkcjonalnych. W pierwszej kolejności muszą zdać sobie sprawę, że skuteczna polityka miejska na ich terenie zaczyna się od myślenia o obszarach funkcjonalnych, a nie tylko o własnych sprawach zamkniętych granicami administracyjnymi.

Literatura

- Baslé M. (2010), *Connaissance et action publique*, Economica, Paris.
- Beal J., Fox S. (2013), *Cities and Development*, Routledge, London and New York.
- Capello R. (2013), *Territorial Patterns of Innovation [w:] Territorial Patterns of Innovation. An Inquiry on the Knowledge Economy in European Regions*, eds. R. Capello, C. Lenzi, Routledge, London and New York.
- Eppel E., Gill D., Lips M., Ryan B. (2014), *The Cross-organizational Collaboration Solution? Conditions, Roles and Dynamics in New Zealand [w:] Crossing Boundaries in Public Management and Policy*, eds. J. O'Flynn, D. Blackman, J. Halligan, Routledge, London and New York.
- Guide sur la dimension urbaine des politiques de l'Union européenne. Introduction et partie 1. Commission Européenne, Bruxelles 2010. Nieformalne spotkanie ministrów w Toledo w sprawie rozwoju obszarów miejskich. Deklaracja. Presidencia Española. Toledo 22 czerwca 2010 r. Tłumaczenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.
- Hall P., Hesse M. (2013), *Cities, Flows and Scale: Policy Responses to the Dynamics of Integration and Disintegration [w:] Cities, Regions and Flows*, eds. P.V. Hall, M. Hesse, Routledge, London and New York.
- Keirstead J. (2013), *Managing Transitions in Urban Energy Systems [w:] Urban Energy Systems. An Integrated Approach*, eds. J. Keirstead, N. Shah, Routledge, London and New York.
- Kim Y.-H., Short J.R. (2008), *Cities and Economies*, Routledge, London and New York.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (2011), Rada Ministrów (uchwała RM z dn. 13.12.2011), Warszawa.
- Krajowa Polityka Miejska – projekt, wersja 1* (2014), Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, marzec.

- Krajowa Polityka Miejska – projekt, wersja 2* (2015), Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, sierpień.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie* (2010), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Kuźnik F., Klasik A., Szczupak B., Baron M. (2015), *Koncepcja regionalnej polityki miejskiej. Metodyka i studium przypadku* [w:] *Rozwój obszarów miejskich w polityce regionów*, red. A. Klasik, F. Kuźnik, Polska Akademia Nauk, Komitet Przemysłowego Zagospodarowania Kraju Studia, tom CLXIVW, Warszawa.
- Les regions fonctionelles. La recomposition des territoires* (2002), OECD, Paris.
- Miles I., Gee S. (2013), *Innovations and Creative Places* [w:] *Innovation Policy Challenges for the 21st Century*, eds. D. Cox, J. Rigby, Routledge, London and New York.
- Pietrzyk I. (2011), *Perspektywy rozwoju regionalnego po 2013 roku*, referat na konferencję ogólnopolską „Perspektywy rozwoju regionalnego Polski w okresie programowania po 2013 roku”, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, KPZK PAN, Kraków, 23 września.
- Places, Policy and Politics. Do Localities Matter?* (2006), eds. M. Harloe, C.G. Pickvance, J. Urry, Unwin Hyman Ltd, London.
- Polityka miejska państwa. Cele, priority, instrumenty* (2009), opracował zespół w składzie: T. Markowski (kierownik zespołu), S. Gzell, M. Kochanowski, J. Korzeń, T. Taczewski, M. Staniszkis, W. Suchorzewski, T. Ossowicz, G. Rembacz, Warszawa, 5 czerwca (maszynopis powielany).
- Scott A.J. (2013), *A World in Emergence: Notes toward a Resynthesis of Urban – Economic Geography for the Twenty-first Century* [w:] *Re-framing Regional Development*, ed. P.H. Cooke, Routledge, London and New York.
- Założenia krajowej polityki miejskiej. Projekt* (2012), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec.
- Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego w polityce spójności UE, w tym realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020* (2013), MRR, projekt z 4 stycznia.

FUNCTIONAL URBAN AREAS IN REGIONAL URBAN POLICY PERSPECTIVE

Summary: The issue of functional urban areas being a subject to policy intervention, especially by regional authorities, is addressed in the paper. Different approaches to defining FUAs and varying attempts to policy decentralisation were the starting point for identifying variant models of regional urban policy. This policy must not target single cities. FUAs emerge as relevant structures for setting the patterns of relations between urban and regional authorities.

Keywords: Regional urban policy, functional urban areas, metropolitan areas.